

В.П. Приходько, Українська академія банківської справи НБУ

ЩОДО ЛОКАЛЬНИХ АКТИВ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ЯК ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Банківська система України, незважаючи на політичну ситуацію в державі та нестабільність фінансового ринку, розвивається динамічно. Передусім, це відбувається завдяки постійній конкуренції в банківській діяльності. Зважаючи на те, що законодавчі акти по регулюванню банківських правовідносин у даний час приймаються безсистемно, то значну роль в їх регулюванні між банками та клієнтами взяли на себе комерційні банки шляхом прийняття відповідних внутрішніх локальних актів.

Вагомий внесок в дослідження проблем локальних актів зробили такі зарубіжні вчені: Пашаніна Т.В., Тосунян Г.А., Марченко М.М., Мурашин О.Г., Олійник О.М. Досліджували цю проблему і вітчизняні вчені, а саме: Орлюк О.М., Костюченко М.І. та інші. Так, Г.А. Тосунян у своїх працях використовує поняття “корпоративні (локальні) акти”, що вказує на те, що поняття корпоративних та локальних актів тотожні. Марченко М.М. стверджує, що локальні нормативні акти (ЛНА) є специфічною ознакою системи джерел російського трудового права, яка відрізняє її від систем джерел інших галузей права. На його думку, ЛНА мають свою міні-ієрархію, в основі якої лежить ступінь залучення законодавця в колективний договір.

Мурашин О.Г. визначив загальні вимоги до локальної підсистеми регулювання, що можуть бути застосовані як локальні акти у сфері банківської діяльності: легітимність; функціональна повнота; внутрішня узгодженість; конструктивна операційність.

На нашу думку, локальні нормативно-правові акти – це акти, дію яких обмежено межами однієї або кількох організацій.

У структурі банківського законодавства локальні акти слід розуміти як нормативні акти, які розробляються і приймаються самими комерційними банками, регулюють на основі діючого законодавства правовідносини між банком та його філіями, між внутрішніми службами банку, а також ті, які встановлюють правовий стан окремих організаційних утворень та посадових осіб.

До локальних входять досить багато актів, які наділені різними якостями та сферою дії. Ми вважаємо, що значний вплив на формування конкуренції в банківській діяльності здійснюють саме локальні правові акти – правила, які розробляються самим банком для обслуговування клієнтів, наприклад: правила кредитування клієнтів, правила проведення розрахунків. Дані правила банків для клієнта є обов’язковими лише у випадку договірного визнання. Слід зауважити, що банківські договори за своєю правовою природою є договорами приєднання, згідно яких клієнт може або ж прийняти умови банку, або ж відмовитися від обслуговування в цьому банку. Наприклад, рахунки для зберігання грошових коштів і здійснення усіх видів банківських операцій відкриваються в будь-яких банках України за вибором

клієнта і за згодою банку на умовах, урегульованих Інструкцією НБУ “Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті”, а також договором між установою банку і власником рахунку. Умови договору та внутрішнього акту комерційного банку не повинні суперечити вимогам вищевказаної інструкції. У той же час і положення Цивільного кодексу України, і вимоги вищевказаної інструкції не позбавляють банки можливості на власну правотворчість. Цим повною мірою і користуються банки, приймаючи свої локальні правила по окремих банківських операціях. Конкуренція проявляється в тому, що з метою привабливості своїх банківських продуктів для клієнтів, банки вводять в договори окремі умови щодо розміру і строків сплати відсотків, повернення кредиту, умов дострокового повернення кредиту.

Безперечно, дані положення розробляються банками на виконання вимог чи рекомендацій Національного банку України, які вже є джерелом банківського права. Звертає на себе увагу те, що концептуальні ідеї, які містяться в цих положеннях, безсумнівно, можуть бути використані правотворцем в особі Верховної Ради України чи НБУ при розробці нових нормативних актів, що регулюють банківські відносини.

Зазначені вище локальні акти часто створюються на підставі вимог, що встановлюються Національним банком України, але вони можуть містити нестандартні, а проте цікаві і актуальні положення, які можуть бути корисними для всіх інших банків. Оскільки під час здійснення банківського нагляду оцінці підлягає й ціла низка локальних актів комерційного банку, зазначені положення можуть бути виявлені і в подальшому використані НБУ в процесі правового регулювання банківської діяльності або рекомендовані комерційним банкам для використання в практичній діяльності.

Таким чином, завдяки конкуренції локальних актів в банківському середовищі викристалізовується модель нормативно-правових актів, які і приймають правотворчі органи держави.